

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 23.02.1962, sp. zn. Cz 121/61, ECLI:CZ:NS:1962:CZ.121.1961.1

Číslo: 45/1962

Právní věta: Skutečnost, zda při předčasném výbuchu nálože při komorovém odstřelu jde o neodvratitelnou náhodu, která nemá původ v provozu, a tím o důvod zprošťující provozovatele odpovědnosti za vzniku škodu podle § 351 odst. 1 obč. zák., je nutno zjistit způsobem vylučujícím jakoukoli jinou možnost vzniku škody. Zprošťujícím důvodem podle cit. ustanovení však není nedostatek elektrického roznětného zařízení, spočívající v tom, že dochází k samovolnému roznětu elektrických rozbušek; jde tu o nedostatek, který leží v povaze samotného provozu a nebezpečí předčasné exploze je vědomým rizikem provozovatele, který užil tohoto zařízení vzdor tomuto nedostatku.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 23.02.1962

Spisová značka: Cz 121/61

Číslo rozhodnutí: 45

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody, Odpovědnost za škodu

Předpisy: 141/1950 Sb. § 351

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 45/1962 sb. rozh.

Skutečnost, zda při předčasném výbuchu nálože při komorovém odstřelu jde o neodvratitelnou náhodu, která nemá původ v provozu, a tím o důvod zprošťující provozovatele odpovědnosti za vzniku škodu podle § 351 odst. 1 obč. zák., je nutno zjistit způsobem vylučujícím jakoukoli jinou možnost vzniku škody.

Zprošťujícím důvodem podle cit. ustanovení však není nedostatek elektrického roznětného zařízení, spočívající v tom, že dochází k samovolnému roznětu elektrických rozbušek; jde tu o nedostatek, který leží v povaze samotného provozu a nebezpečí předčasné exploze je vědomým rizikem provozovatele, který užil tohoto zařízení vzdor tomuto nedostatku.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 23. února 1962, Cz 121/61.)

Dne 22. července 1957 došlo k předčasnému výbuchu nálože komorového odstřelu v kamenolomu, jehož provozovatelem byl první žalovaný. Druhý žalovaný tento komorový odstřel prováděl na podkladě hospodářské smlouvy s prvním žalovaným podnikem.

Při předčasném výbuchu došlo ke škodám, na které žalobce - Státní pojišťovna - vyplatil poškozeným náhrady ve výši 85 005,38 Kčs. Nároky jednotlivých pojištěných osob přešly podle § 33 zák. č. 189/1950 Sb. na pojišťovnu až do výše vyplacených náhrad. Proto se tato domáhala jejich úhrady na žalovaných podnicích, které jsou prý za tuto škody odpovědny.

Okresní soud v Teplicích zamítl žalobu proti oběma žalovaným. Příčinou předčasného výbuchu byl prý blesk nebo indukované proudy atmosférické, působící na rozněcovací soustavu. Tyto příčiny jsou podle názoru okresního soudu zcela mimo rámec provozu a mimo ovladatelnost, a nemohly být odvráceny. Proto neodpovídá první žalovaný; druhý rovněž ne, poněvadž podle názoru soudu vůči třetím osobám není provozovatelem.

Krajský soud v Ústí nad Labem po doplnění řízení znaleckým posudkem Výzkumného ústavu stavebnictví v Brně rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Vycházel ze závěru, že příčina výbuchu a tím i škody je v atmosférických vlivech, jimž nebylo možné zabránit. Uznal sice, že bezprostřední příčinou škody bylo působení zdroje zvýšeného nebezpečí, které je spojeno s provozem druhého žalovaného, měl však za to, že šlo o neodvratitelnou náhodu, která nemá původ v provozu tohoto podniku. Podle názoru krajského soudu nenáleží podle ustanovení § 351 obč. zák. na tom, zda bezprostřední škoda byla způsobena působení zdroje zvýšeného nebezpečí, nýbrž rozhodující je, že náhoda neměla svůj původ v provozu tohoto žalovaného.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona, podané předsedou Nejvyššího soudu, že rozhodnutím krajského soudu, pokud jím byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v části zamítající žalobu proti druhému žalovanému podniku, byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Odpovědnost provozovatele podle § 351 obč. zák., z něhož žalobce svůj nárok vyvozuje, je založena na zásadě, že ten, kdo vykonává zvláště nebezpečný provoz, má také nebezpečí s tím spojené a proto při škodě vzniklé z tohoto zvýšeného zdroje nebezpečí má odpovídat za výsledek, tj. i tehdy, jestliže ji nezavinil. Provozovatelem zvláště nebezpečného provozu byl v souzené věci druhý žalovaný, jemuž bylo provedení komorového odstřelu na základě smlouvy zadáno. Ten rozhodoval o způsobu provozu a disponoval zdroji zvýšeného nebezpečí. Nelze ho považovat ani za osobu nezdatnou podle § 345 obč. zák., za niž by první žalovaný odpovídal, neboť šlo o podnik, do jehož odborného provozu tato činnost spadala, a který byl k provádění těchto hromadných odstřelů povolán.

Ve věci nebylo jinak pochyby, že jde o škodu vzniklou v provozu zvláště nebezpečném. Šlo jen o to, zda je tu splněn některý z důvodů uvedených v § 351 odst. 1 obč. zák., pro něž je podnikatel tohoto provozu odpovědnosti zproštěn.

Soud prvního stupně došel, jak už řečeno, k přesvědčení, že výbuch náloží byl vyvolán působením blesku, nebo indukovaných proudů atmosférických na rozněcovací soustavu. Z toho důvodu neuznal za důvodnou žalobu proti prvnímu žalovanému, jehož považoval, ovšem nesprávně, jak plyne z toho, co bylo v tom směru řečeno, za provozovatele. V důsledku tohoto mylného právního názoru zamítl žalobu proti druhému žalovanému s odůvodněním, že prý není vůči třetím osobám, tedy zřejmě vůči těm, jimž byla výbuchem škoda způsobena, vůbec provozovatelem.

Krajský soud se po doplnění řízení zmíněným znaleckým posudkem ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že tu šlo o neodvratitelnou náhodu, která neměla svůj původ v provozu druhého

žalovaného. Považoval totiž za bezpečně zjištěné, že prvotní příčina škody byla ve vlivech vyvolaných bleskem, neboť v kritickém okamžiku skutečně k bouři došlo. Tato časová i místní shoda prý jasně ukazuje na správnost posouzení věci prvním soudem.

Tomuto závěru krajského soudu nelze přisvědčit. Nelze předně souhlasit s tím, že prvotnou příčinou škody byly bezpečně zjištěny vlivy vyvolané bleskem. Tato skutečnost nebyla žádným přímým důkazem prokázána, a proto krajský soud si mohl o tom učinit jedině závěr, založený na zjištění místní a časové souvislosti výbuchu nálože a atmosférické bouřky, a na znaleckém posudku, kde znalec došel ke stejnému přesvědčení. Jde však jen o pravděpodobnost, i když značnou, ale ani zmíněný znalecký posudek nevylučuje a nemůže vyloučit i jiné příčiny předčasného výbuchu. To je patrně ostatně nepřímě z výpovědi soudního znalce, prohlašuje-li, že ze spisového materiálu nelze vyvodit, který přesně z vlivů přicházejících tu podle něho v úvahu způsobil explozi v tomto konkrétním případě. Pouhá, třeba sebevětší pravděpodobnost nepostačuje ovšem k bezpečnému zjištění skutečností, jež tvoří důvod zproštění odpovědnosti provozovatele za vzniklou škodu podle § 351 odst. 1 obč. zák. Pokud se nezjistí takovýto zprošťující důvod způsobem, vylučujícím jakoukoli jinou možnost vzniku škody, nejsou splněny podmínky tohoto ustanovení. Při jiném stanovisku by byl jeho účel a smysl uložit provozovateli zvláště nebezpečného provozu ručení za výsledek podstatně zeslaben.

Také otázku, zda při předčasném výbuchu nálože jde o náhodu, která má původ v provozu či nikoliv, nutno posoudit z celé souvislosti tohoto případu. Z výsledků řízení, zejména ze znaleckého posudku a dále z výpovědi svědka v jiném řízení, již bylo v tomto řízení jako důkazu použito, vyšlo najevo, že předmětem světového zkoumání dosud nevysvětlitelná příčina toho, že u elektrické roznětné soustavy dochází k samovolnému roznětu elektrických rozbušek v kteroukoliv dobu, tedy i mimo normální bouřková období. Tento jev se přičítá tzv. bludným proudům statickým a statické elektřině. ochrana před samovolným vznícením je proto zcela problematická a tento nepříznivý stav vedl už v několika státech k zákazu užívání elektrické roznětné soustavy. Při použití elektrických rozbušek hrozí tedy vždycky nebezpečí a riziko předčasného roznětu, neboť neexistuje dosud žádná ochrana nebo zařízení, které by zajišťovaly bezpečnost před samovolným odpálením elektricky iniciovaného odstřelu atmosférickými nebo jinými dosud neobjasněnými vlivy.

Z toho nutno učinit závěr, že vylíčený tu nedostatek elektrického roznětného zařízení vede právě ke vzniku škody při těchto nahodilých předčasných explozích. Tento nedostatek je v povaze samotného provozu a musí být zcela podle toho, co vyšlo za řízení najevo, provozovateli tohoto zvláště nebezpečného provozu znám. Užije-li provozovatel tohoto zařízení přes tento jeho nedostatek, je nebezpečí předčasné exploze jeho vědomým rizikem, které nemůže být z důvodů nahodilosti výbuchu přenášeno na poškozeného.

Jestliže soudy dospěly v těchto otázkách k jinému právnímu závěru, a podle toho rozhodly, porušily svým rozhodnutím zákon v ustanovení § 351 obč. zák.